

Лазукова Оксана Володимирівна,
здобувач кафедри кримінального процесу,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків,
e-mail: lazukov@ukr.net
ORCID 0000-0001-8756-6944

doi: 10.21564/2414–990x.138.108951
УДК 343.102:355–271

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПОРЯДКУ НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО, НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ АБО У РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Проаналізовано особливості процесуального порядку надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції, а також наявні на сьогодні проблеми практико-прикладного характеру, пов'язані з реалізацією положень ст. 615 Кримінального процесуального кодексу України.

Ключові слова: негласні слідчі (розшукові) дії; воєнний стан; надзвичайний стан; район проведення антитерористичної операції.

Лазукова О. В., соискатель кафедры уголовного процесса, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail: lazukov@ukr.net ; ORCID 0000-0001-8756-6944

Нормативное обеспечение и практика реализации процессуального порядка предоставления разрешения на проведение негласных следственных (розыскных) действий в условиях военного, чрезвычайного положения или в районе проведения антитеррористической операции

Анализируются особенности процессуального порядка предоставления разрешения на проведение негласных следственных (розыскных) действий в условиях военного, чрезвычайного положения или в районе проведения антитеррористической операции, а также имеющиеся на сегодня проблемы практико-прикладного характера, связанные с реализацией положений статьи 615 Уголовного процессуального кодекса Украины.

Ключевые слова: негласные следственные (розыскные) действия; военное положение; чрезвычайное положение; район проведения антитеррористической операции.

Вступ. Аналіз історичного розвитку кримінального процесуального законодавства свідчить про наявність певного досвіду у регламентуванні кримінальних процесуальних правовідносин в умовах дії особливих правових режимів¹. Як зазначає О. О. Фомін, розвиток норм права в цій сфері активно відбувався ще у дореволюційні часи під впливом постійно виникаючих соціально-політичних конфліктів [1, с. 29–32]. Про це свідчать і праці дослідників кінця ХІХ–початку ХХ ст. [2–6].

Характеризуючи історію розвитку вказаного питання, можна зазначити, що хоча законодавцем і робилися певні спроби нормативно врегулювати порядок кримінального провадження в умовах дії особливих правових режимів, проте вони (спроби) мали спорадичний характер; унормування вказаного сегменту правовідносин відбувалося постфактум, тобто вже після виникнення кризової ситуації; вказане нормативне забезпечення характеризувалося фрагментарністю; після стабілізації обстановки потреба у спеціальному процесуальному інструментарії зникла, у зв'язку з чим норми або скасовувались, або залишалися незатребуваними правозастосовником та морально застарівали.

Відсутність прогностичного підходу з боку законодавця, а також майже повне ігнорування вказаного питання на рівні доктрини не сприяло розвитку кримінального процесуального законодавства у вказаній сфері, понад те, негативним чином позначилося на порядку здійснення кримінального провадження у 2014 р., коли у зв'язку з проведенням на сході країни антитерористичної операції (далі – АТО) постала необхідність термінової розробки спеціальних кримінальних процесуальних норм.

І хоча протягом трьох років уже напрацьовані певні законодавчі положення, норми яких утворюють зміст інституту досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО, доводиться знову констатувати майже повну відсутність уваги науковців до вказаного інституту, його окремих аспектів, які є дискусійними з позиції нормативної регламентації, і, відповідно, спричиняють труднощі у практичному застосуванні.

У контексті вказаного зазначений інститут становить значний науковий інтерес, що, у свою чергу, зумовлює потребу в його осмисленні. Враховуючи обмеження в обсязі роботи, у даній статті проаналізуємо закріплений у 2014 р. в ст. 615 КПК України «спрощений» порядок надання дозволу на проведення НС(Р)Д прокурором.

Аналіз останніх наукових досліджень. Огляд існуючих на сьогодні праць свідчить, що науковий інтерес до інституту НС(Р)Д є доволі значним. Зокрема, окремим аспектам вказаного інституту приділена увага в працях М. В. Багрія, Р. І. Благуті, І. В. Гловюк, С. О. Гриненка, О. М. Дроздова, О. В. Капліної, О. В. Керевича, С. С. Кудінова, В. В. Луцика, М. А. Погорецького, О. І. Полуховича, Д. Б. Сергеевої, О. В. Соколова, Є. Д. Скулиша, С. Р. Тагієва, Р. С. Шеховцова, С. Б. Фоміна, О. Г. Шило, М. Є. Шумили та ін.

¹ У цій статті словосполучення «особливі правові режими» використовується як родово до категорій «воєнний стан», «осадний стан», «надзвичайний стан».

Але особливості «спрощеної» процедури надання дозволу на проведення НС(Р)Д в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО досі не були предметом наукових досліджень. У зв'язку з цим **метою даної статті** є аналіз нормативного забезпечення та практики реалізації процесуального порядку надання дозволу на проведення НС(Р)Д в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО.

Виклад основного матеріалу. У гл. 21 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) закріплено процесуальний порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НС(Р)Д), відповідно до якого законодавцем, за загальним правилом¹, передбачена можливість проведення НС(Р)Д лише щодо тяжких та особливо тяжких злочинів та *за умови наявності судового дозволу* (курсив наш. – О. Л.). Вищезазначені нормативні умови детерміновані тим, що проведення вказаного різновиду слідчих (розшукових) дій пов'язане з суттєвим втручанням у конституційні права і свободи людини.

Єдиний відступ від загального порядку (проведення окремих НС(Р)Д до надання такого дозволу слідчим суддею²) передбачений законодавцем у виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділами I, II, VI, VII (статті 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини Кримінального кодексу України. У такому разі прокурор зобов'язаний невідкладно після початку проведення НС(Р)Д звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді (ч. 1 ст. 250 КПК України).

За своїм цільовим призначенням правило щодо обов'язкового попереднього, а у разі застосування ст. 250 КПК України наступного судового контролю при проведенні НС(Р)Д, спрямоване на забезпечення слідчим суддею законності та обґрунтованості обмеження конституційних прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб.

Водночас в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО задля забезпечення реалізації завдань кримінального провадження законодавцем у 2014 р. закріплено диференційований порядок надання дозволу на проведення НС(Р)Д (ст. 615 КПК України)³, який полягає у делегуванні повно-

¹ У межах цієї статті ми не аналізуємо ті випадки, коли законодавцем передбачено проведення НС(Р)Д за постановою слідчого, прокурора, керівника органу досудового розслідування, і не беремо до уваги ті види НС(Р)Д, які можливо провести у кримінальному провадженні щодо злочинів будь-якої тяжкості.

² Як відомо, в порядку ст. 250 КПК України можливе проведення лише тих НС(Р)Д, щодо яких такий виняток безпосередньо закріплений у Кодексі (статті 268–269 КПК України). При цьому в літературі існує думка про необхідність розширення переліку НС(Р)Д, які можна провести в порядку ст. 250 КПК України.

³ Процесуальний порядок проведення НС(Р)Д деталізовано Інструкцією про порядок превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, та особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції, затвердженої спільним наказом Генеральної прокуратури України, Служби Безпеки України та Міністерства внутрішніх справ України №872/88/537 [Див.: 7].

важень слідчого судді щодо надання дозволу на проведення НС(Р)Д прокурору. Такий «винятковий» порядок надання дозволу на проведення НС(Р)Д прокурором зумовлює необхідність теоретичного осмислення його юридичної природи.

Цікаво зазначити, що амбівалентний характер особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО взагалі, та в частині диференційованого порядку надання дозволу на проведення НС(Р)Д прокурором зокрема став предметом розгляду Вищим адміністративним судом України позову громадської організації «Інститут правової політики та соціального захисту» до Верховної Ради України про визнання незаконною Постанови Верховної Ради України від 21 травня 2015 р. № 462-VIII «Про Заяву Верховної Ради України «Про відступ України від окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини основоположних свобод».

Як зазначається в постанові Вищого адміністративного суду України від 18 жовтня 2016 р., застосування положень ст. 615 КПК України «зумовлює необхідність Україною певного відступу від зобов'язань. Водночас фактична відсутність функціонування судів в окремих районах Донецької та Луганської областей є тією межею, яка дозволяє передавати повноваження слідчих суддів прокурорам в умовах загрози для існування нації» [8]¹.

У контексті наведеного зазначимо, що в юридичній літературі ще 1993 р. В. М. Григор'єв, досліджуючи правове забезпечення, організацію та методику розслідування злочинів у надзвичайних ситуаціях, зауважив, що судовий порядок отримання санкцій, надаючи додаткові гарантії обґрунтованості прийнятих органами розслідування дій, разом з тим є більш трудомістким. У звичайних умовах така ціна виправдана. У надзвичайних обставинах судовий порядок з гарантії може перетворитися в перешкоду на шляху нормалізації обстановки, відновлення законності і порядку в регіоні [10, с. 147]. З урахуванням викладеного вчений пропонував передбачити при прийнятті відповідних законодавчих актів, що регулюють санкціонування судом взяття під варту, обшуку, обмеження недоторканності приватного життя громадян, виняток із загального порядку для випадків розслідування злочинів в умовах надзвичайного стану, а саме – прокурорської системи дачі санкцій [10, с. 149].

Ситуація, яка склалася у 2014 р. у районі проведення АТО, в деяких випадках з об'єктивних причин зумовила неможливість виконання у встановлений законом строк слідчими суддями своїх повноважень. Ураховуючи потреби практики, що зумовлені виконанням завдань, передбачених ст. 2 КПК України, навіть у таких складних умовах, ми підтримуємо як наведену вище позицію В. М. Григор'єва, так і існуючу сьогодні позицію законодавця. Запровадження

¹ При цьому у літературі є думка про спрощення процедури проведення НС(Р)Д, як-от: в зоні АТО надати повну самостійність слідчому в проведенні НС(Р)Д, але з моменту їх завершення всі результати мають бути надані для ознайомлення прокурору та негайно погоджені із слідчим суддею, який надасть дозвіл на їх залучення до провадження. Про це див. детальніше: [9].

такого «спрощеного» порядку надання дозволу на проведення НС(Р)Д в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО, на нашу думку, є виваженим кроком. Законодавчо визначена можливість незастосування правила щодо обов'язкового судового контролю за законністю та обґрунтованістю обмеження конституційних прав і свобод учасників кримінального провадження компенсується наявністю обов'язкової сукупності нормативно закріплених умов для можливості застосування такого «спрощеного» порядку.

Зокрема, сфера дії нормативного винятку поширюється виключно на ту місцевість (адміністративну територію), на якій діє правовий режим воєнного, надзвичайного стану, або район проведення АТО.

У тісній кореляції з вищеназваною умовою є визначення часових меж реалізації цього виняткового права прокурора (а саме – лише на час дії особливого правового режиму). Варто зазначити, що проблема дії норм права у часі здебільшого зводиться до питання зворотності чи незворотності закону. У нашому ж випадку можна говорити про дію норм права з моменту виникнення певних нормативних умов, передбачених законодавцем, та до їх припинення (тобто такі, що реалізують у певний проміжок часу)¹.

Відповідно до ч. 1 ст. 5 КПК України процесуальна дія проводиться, а процесуальне рішення приймається згідно з положеннями кодексу, чинними на момент початку виконання такої дії або прийняття такого рішення. З появою в системі кримінального процесуального права інституту, що досліджується, виникають такі питання, що потребують свого вирішення. Зокрема, потребує окремого дослідження питання щодо можливості застосовування положень ст. 615 КПК України до злочинів, які були вчинені на зазначеній території до введення в дію воєнного, надзвичайного стану або оголошення про проведення АТО. Недослідженим є питання й щодо правомірності застосовування положень щодо спрощеного порядку надання дозволу на проведення НС(Р)Д до осіб, які вчинили злочин за межами території, на яку поширюється дія ст. 615 КПК України, але після вчинення злочину вказані особи переховуються на цій території. Вирішення цих питань є вкрай актуальним і має стати предметом самостійного дослідження.

Третьою нормативною умовою для застосування «спрощеного» порядку надання дозволу на проведення НС(Р)Д є неможливість виконання у встановлені законом строки повноважень слідчим суддею щодо надання дозволу на проведення НС(Р)Д. Так, у зв'язку з неможливістю виконувати у встановлені законом строки слідчими суддями Апеляційного суду Донецької області (м. Бахмут) повноважень, передбачених статтями 247–248 КПК України, через відсутність режимно-секретного відділу в цьому суді, вказані повноваження виконувались відповідними прокурорами². При цьому свого роду легалізацію

¹ Слід звернути увагу й на те, що окупація Автономної Республіки Крим та окремих територій Донецької та Луганської областей зумовила фактичну неможливість дії кримінального процесуального законодавства на цих територіях.

² Довідково: у зв'язку з проведенням АТО в окремих районах Луганської та Донецької областей на підставі ст. 1 Закону України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у

вказаної практики здійснив Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ України, висловивши цілком однозначну позицію: «У зв'язку з відсутністю режимно-секретного відділу в Апеляційному суді Донецької області, що унеможлиблює розгляд клопотань, поданих органами досудового розслідування у порядку Глави 21 КПК України, вказані повноваження повинні виконуватися прокурором» (лист ВССУ Головній військовій прокуратурі Генеральної прокуратури України від 12 червня 2015 р. вих. 1022/0/4).

Аналіз наведених вище нормативних умов дає підстави зробити висновок, що для можливості застосування «спрощеної» процедури отримання дозволу на проведення НС(Р)Д, закріпленої в ст. 615 КПК України, постанова прокурора, окрім загальних вимог, які висуваються до ухвали слідчого судді про надання дозволу на проведення НС(Р)Д, має містити додатковий самостійний предмет обґрунтування – правомірність здійснення повноважень замість слідчого судді.

Процесуальна форма надання дозволу на проведення НС(Р)Д передбачає прийняття прокурором рішення у порядку статей 110, 247, 248, 615 КПК України. Це, в свою чергу, зумовлює необхідність здійснення аналізу механізму прийняття такого рішення. Зокрема, за загальним порядком, рішення про проведення НС(Р)Д слідчий суддя приймає за клопотанням прокурора або слідчого, погодженого з прокурором (ч. 3 ст. 286, статті 247–248 КПК України). Якщо в порядку статті 615 КПК України ініціатива про проведення НС(Р)Д виходить від слідчого, то він звертається до прокурора з відповідним клопотанням. У даному разі відсутня законодавча визначеність стосовно необхідності та доцільності погодження вказаного клопотання з прокурором, якщо цей же прокурор буде здійснювати повноваження замість слідчого судді. Труднощі на практиці пов'язані з питанням стосовно необхідності підготовки відповідного клопотання, якщо рішення про проведення НС(Р)Д прокурор прийматиме самостійно.

Вимоги, що висуваються до постанови прокурора про надання дозволу на проведення НС(Р)Д, повинні відповідати ст. 110 КПК України. При цьому у виняткових випадках інструкцією передбачений певний відступ у процесуальному оформленні постанови. Зокрема, відповідно до п. 3.6.1 Інструкції в постанові підпис відповідного прокурора повинен бути засвідчений гербовою печаткою прокуратури, у якій працює цей прокурор. У разі якщо тимчасово відсутня можливість засвідчити постанову гербовою печаткою, прокурором проставляється номер службового посвідчення з подальшим засвідченням гербовою печаткою (п. 3.6.2.).

зв'язку з проведенням антитерористичної операції» [11] Головою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ на підставі подань Державної судової адміністрації України на зміну територіальної підсудності судових справ, підсудних розташованим у районі проведення АТО місцевим загальним та апеляційним судам, визначено територіальну підсудність кримінальних проваджень, підсудних місцевим (районним, міським, районним у містах, міськрайонним) судам та апеляційним судам, розташованим у районі проведення АТО [12]. У подальшому питання щодо визначення територіальної підсудності в районі проведення АТО неодноразово врегульовувалося розпорядженнями Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. [Див.: 13].

Проаналізований механізм прийняття рішення про надання дозволу на проведення НС(Р)Д обумовлює необхідність розгляду питання щодо суб'єкта, уповноваженого приймати таке рішення. Слід зазначити, що недоліком ст. 615 КПК України є правова невизначеність стосовно прокурора, який наділений правом здійснювати повноваження слідчого судді. Зі змісту статті незрозуміло, про яку саме посадову особу йде мова – керівника органу прокуратури чи прокурора, який здійснює нагляд за додержанням законів під час досудового розслідування у формі процесуального керівництва. Це питання врегульоване п. 3.1 Інструкції, в якому вказується, що зазначені повноваження «виконуються прокурором, який здійснює процесуальне керівництво у відповідному кримінальному провадженні». Тому вважаємо, що положення ст. 615 КПК України потребують нормативної корекції.

У контексті наведеного необхідно звернути увагу й на наступний момент. На практиці цілком можлива ситуація, коли в кримінальному провадженні призначена група прокурорів. У цьому разі виникає питання щодо компетенції стосовно надання дозволу на проведення НС(Р)Д керівником групи або будь-яким її членом.

У рамках заявленої теми також необхідно звернути увагу на ще одне проблемне питання практико-прикладного характеру, що пов'язане з реалізацією положень ст. 615 КПК України у частині нормативного регулювання процесуального порядку НС(Р)Д. У правозастосовній діяльності виникає питання щодо необхідності застосовування механізму наступного судового контролю після надання дозволу прокурором на проведення НС(Р)Д у порядку ст. 615 КПК України, як це передбачено, наприклад, у разі проведення НС(Р)Д у порядку ст. 250 КПК України.

Так, в апеляційній скарзі захисник із посиланням на те, що вирок є незаконним і винесений із порушенням кримінального процесуального закону, просив вирок суду першої інстанції скасувати, ухвалити новий вирок, яким ОСОБА_1 виправдати. В обґрунтування своїх доводів послався на те, що НС(Р)Д проведені без дозволу слідчого судді, в той час як дія судів та слідчих суддів, яким надане це право, не припинили свою діяльність, а посилання на те, що розгляд клопотання про проведення НС(Р)Д слідчими суддями Апеляційного суду Донецької області не був можливим, є помилковим. У доповненні до апеляційної скарги захисник послався на те, що НС(Р)Д проведено з істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону, усі НС(Р)Д проведено без дозволу слідчого судді, підставою для їх проведення були постанови, винесені прокурором відповідно до вимог ст. 615 КПК України, а вимоги ст. 250 КПК України не виконані [14].

На наше переконання, делегована прокурору дозвільна функція слідчого судді¹ виключає необхідність так званого наступного судового контролю. На

¹ У доктрині наявний плюралізм думок стосовно функціональної спрямованості діяльності слідчого судді, її правової природи. На думку І. В. Главюк, «повноваження слідчого судді виходять за межі здійснення тільки судового контролю, а функціональна спрямованість його діяльності, враховуючи наявні у нього повноваження, не є монофункціональною». Про це див. детальніше: [15, с. 115–116].

посилення аргументації нашої позиції наведемо приклад практичної реалізації вказаного положення. Так, у вироку Ізюмського міськрайонного суду Харківської області зазначено, що винесення прокурором постанови про початок проведення негласних слідчих (розшукових) дій у порядку статей 247, 248 та 615 КПК України *виключає подальшу необхідність звернення до слідчого судді з передбаченим ст. 250 КПК України клопотанням після початку проведення негласних слідчих (розшукових) дій* [16].

На нашу думку, компенсаторним механізмом у зв'язку з відсутністю судового контролю при проведенні НС(Р)Д стане вирішення питання про допустимість доказів, отриманих в такому «екстраординарному» порядку (перевірка обґрунтованої «неможливості виконання слідчим суддею повноважень щодо надання дозволу на проведення НС(Р)Д») на стадії судового розгляду.

Зокрема, Краматорський міський суд Донецької області визнав допустимими докази, отримані в результаті проведення НС(Р)Д на підставі постанови прокурора, яка була винесена в порядку ст. 615 КПК України з дотриманням вимог Гл. 21 КПК України. *«Враховуючи те, що досудове розслідування відбувалось в зоні проведення антитерористичної операції (у Донецькій області), а розгляд клопотань про проведення НС(Р)Д слідчими суддями Апеляційного суду Донецької області був неможливим, прокурором у кримінальному провадженні, з метою виконання завдань кримінального провадження відповідно до ст. ст. 36, 246-248, 615 КПК України, «Інструкції про порядок превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, та особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції», відповідно до вимог законодавства було винесено постанову, якою розпочато проведення негласних слідчих (розшукових) дій, результати проведення яких було долучено до матеріалів судової справи як докази. Враховуючи вищезазначене, суд не вбачає підстав для визнання вказаних доказів недопустимими»* [17]. Аналогічну позицію висловив й Красноармійський міськрайонний суд Донецької області [18].

Висновок. Отже, частково врегулювавши питання, які стосуються особливостей досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО, закон одночасно поставив нові, ще більш серйозні і складні, викликані самим характером унесених змін. Розглянуті в межах статті окремі аспекти інституту досудового розслідування свідчать про відсутність правової визначеності щодо багатьох питань, що зумовлює неоднакове застосування вказаних положень на практиці. У зв'язку з цим ст. 615 КПК України потребує законодавчої корекції.

Список літератури:

1. Фомин А. А. Исторические этапы развития чрезвычайного законодательства в России (конец XIX–XX вв.). *История государства и права*. 2006. № 3. С. 29–32.
2. Огнев Д. Ф. Военная подсудность: сравнительный очерк. Санкт-Петербург: А. С. Суворин, 1896. 351 с.

3. Абрамович-Барановский С. С. Значение военного начальства в военно-уголовном судопроизводстве: Сравнительное исследование взаимных отношений судебной, административной и обвинительной властей в области уголовного процесса по общему и по военному праву. Санкт-Петербург: Тип. Д. В. Чичинадзе, 1896. 470 с.

4. Плетнев В. Д. Основные принципы военно-уголовного процесса в связи с главными основаниями общего. Санкт-Петербург: Тип. В. Ф. Киришбаума, 1908. 270 с.

5. Лыкошин А. С. Порядок постановления приговоров в военных судах: Сравнительное исследование положений общего и военного процессов по русскому и иностранным законодательствам. Санкт-Петербург: Экон. Типо-литогр., 1896. 515 с.

6. Хитрово Н. П. Русский военно-уголовный процесс, его возможная реорганизация и возможная реорганизация военной юстиции и Военно-юридической академии. Москва: Ф. В. Бусыгин, 1900. 183 с.

7. Про затвердження Інструкції про порядок превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, та особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції: спільний наказ Міністерства внутрішніх справ України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України від 26 серп. 2014 р. № 872/88/537. *Офіційний вісник України*. 2014. (67). Ст. 127.

8. Постанова колегії суддів Вищого адміністративного суду України від 18 жовтня 2016 р. справа № 800/232/16 (800/220/15). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62368073> (дата звернення: 04.07.2017 р.).

9. Гусаров С. О. Спрощення процедури проведення НС(Р)Д до постановлення ухвали слідчого судді у кризових ситуаціях. Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали постійно діючого науково-практичного семінару (17 жовт. 2014 р.). Вип. 6. С. 36–38. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11665/1/Dosudove_rozslid_V6_2014.pdf (дата звернення: 04.07.2017 р.).

10. Григорьев В. Н. Расследование преступлений в чрезвычайных условиях: (Правовое обеспечение, организация, методика): дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Москва, 1993. 565 с.

11. Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції: Закон України від 12.08.2014 р. № 1632-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 67. С. 15.

12. Розпорядження Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 2 вересня 2014 р. № 2710/38-14 «Про визначення територіальної підсудності справ» офіційний сайт Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. URL: http://sc.gov.ua/uploads/tiny_mce/files/%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf (дата звернення: 04.07.2017 р.).

13. Розпорядження Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ про визначення територіальної підсудності справ : офіційний сайт Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ URL: http://sc.gov.ua/ua/rozporjadzhennja_vssu_pro_viznachennja_teritorialnoji_pidsudnosti_sprav.html (дата звернення: 04.07.2017 р.).

14. Ухвала колегії суддів судової палати по розгляду кримінальних справ та справ про адміністративні правопорушення Апеляційного суду Донецької області 28.02.2017 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65184989> (дата звернення: 04.07.2017 р.).

15. Гловюк І. В. Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2016. 602 с.

16. Вирок Ізюмського міськрайонного суду Харківської області від 21 грудня 2016 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63543197> (дата звернення: 04.07.2017 р.).

17. Вирок Краматорського міського суду Донецької області від 25 липня 2016 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59341349> (дата звернення: 04.07.2017 р.).

18. Вирок Красноармійського міськрайонного суду Донецької області від 14 вересня 2016 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61276495> (дата звернення: 04.07.2017 р.).

References:

1. Fomin, A.A. (2006). Istoricheskie etapyi razvitiya chrezvyichaynogo zakonodatelstva v Rossii (konets XIX–XX vv.). *Istoriya gosudarstva i prava*. № 3. P. 29–32 [in Russian].

2. Ognev, D.F. (1896). *Voennaya podsudnost: sravnitelnyiy ocherk*. St. Petersburg: A.S. Suvorin, 1896 [in Russian].

3. Abramovich-Baranovskiy, S.S. (1896). *Znachenie voennogo nachalstva v voenno-ugolovnom sudoproizvodstve: Sravnitelnoe issledovanie vzaimnyih otnosheniy sudebnoy, administrativnoy i obvitnitelnykh vlastey v oblasti ugolovnogo protsessa po obschemu i po voennomu pravu*. St. Petersburg: Tip. D.V. Chichinadze [in Russian].

4. Pletnev, V.D. (1908). *Osnovnyie printsipy voenno-ugolovnogo protsessa v svyazi s glavnyimi osnovaniyami obshego*. St. Petersburg: Tip. V.F. Kirshbauma [in Russian].

5. Lyikoshin, A.S. (1896). *Poryadok postanovleniya prigovorov v voennyih sudah: Sravnitelnoe issledovanie polozheniy obshego i voennogo protsessov po russkomu i inostrannym zakonodatelstvam*. St. Petersburg: Ekon. Tipo-litogr [in Russian].

6. Hitrovo, N.P. (1900). *Russkiy voenno-ugolovnyiy protsess, ego vozmozhnaya reorganizatsiya i vozmozhnaya reorganizatsiya voennoy yustitsii i Voенno-yuridicheskoy akademii*. Moscow: F.V. Busygin [in Russian].

7. Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok preventyvnoho zatrymanna u raioni provedennia antyterorystychnoi operatsii osib, prychetnykh do terorystychnoi diialnosti, ta osoblyvoho rezhymu dosudovoho rozsliduvannia v umovakh voiennoho, nadzvychainoho stanu abo u raioni provedennia antyterorystychnoi operatsii: cpilnyi nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy, Heneralnoi prokuratury Ukrainy, Sluzhby bezpeky Ukrainy vid 26 serp. 2014 r. № 872/88/537. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2014. № 67. St. 127.

8. Postanova kolehii suddiv Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrainy vid 18 zhovtnia 2016 r. sprava № 800/232/16 (800/220/15). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62368073>.

9. Husarov, S.O. Sproshchennia protsedury provedennia NS(R)D do postanovlennia ukhvaly slidchoho suddi u kryzovykh sytuatsiiakh / S. O. Husarov // Dosudove rozsliduvannia: aktualni problemy ta shliakhy yikh vyrishennia: materialy postiino diiuchoho naukovopraktychnoho seminaru (17 zhovtnia 2014 r.). Vypusk 6. S. 36-38 URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11665/1/Dosudove_rozslid_V6_2014.pdf [in Ukrainian].

10. Grigorev, V.N. (1993). *Rassledovanie prestupleniy v chrezvyichaynykh usloviyakh: (Pravovoe obespechenie, organizatsiya, metodika)*. Doctor's thesis. Moscow [in Russian].

11. Pro zdiisnennia pravosuddia ta kryminalnogo provadzhennia u zv'iazku z provedenniam antyterorystychnoi operatsii: Zakon Ukrainy vid 12.08.2014 r. № 1632-VII. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2014. № 67. S. 15.

12. Rozporiadzhennia Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav vid 2 veresnia 2014 roku № 2710/38-14 «Pro vyznachennia terytorialnoi pidsudnosti sprav» ofitsiyni sait Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav URL: <http://sc.gov.ua/uploads/tinymce/files/%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>.

13. Rozporiadzhennia Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav pro vyznachennia terytorialnoi pidsudnosti sprav: ofitsiyni sait Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav URL: http://sc.gov.ua/ua/rozporjadzhennja_vssu_pro_viznachennja_teritorialnoji_pidsudnosti_sprav.html.

14. Ukhvala kolehii suddiv sudovoi palaty po rozghliadu kryminalnykh sprav ta sprav pro administratyvni pravoporushennia Apeliatsiinoho sudu Donetskoi oblasti 28.02.2017 r. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65184989>.

15. Hloviuk, I.V. (2016). Kryminalno-protsesualni funktsii: teoretyko-metodolohichni zasady i praktyka realizatsii. *Doctor's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

16. Vyrok Iziumskoho miskraionnoho sudu Kharkivskoi oblasti vid 21 hrudnia 2016 r. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63543197>.

17. Vyrok Kramatorskoho miskoho sudu Donetskoï oblasti vid 25 lypnia 2016 r. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59341349>.

18. Vyrok Krasnoarmiiskoho miskraionnoho sudu Donetskoï oblasti vid 14 veresnia 2016 r. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61276495>.

Lazukova O. V., Postgraduate Student of the Department of Criminal Procedure of Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.
e-mail: lazukov@ukr.net ; ORCID 0000-0001-8756-6944

Normative support and practice implementation of the procedural procedure of grant of the authorization for the conduct of unknown investigate (invisible) actions under the conditions of military, emergency or in the area of anti-terrorist operation

Annotation: the article analyzes the peculiarities of the procedure for granting permission for conducting secret investigative actions in the conditions in the martial law, emergency or in the area of anti-terrorist operations. It is noted that the nascence as well as the currently existing problems of practical and applied nature connected with the implementation of the provisions of Article 615 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine. Summarizing the above, by partially resolving issues relating to the peculiarities of pre-trial investigation in the conditions of a military, state of emergency or in the area of ATO, the law simultaneously put new, even more serious and complicated, caused by the nature of the changes. The separate aspects of the institute of pre-trial investigation that are considered within the article testify to the lack of legal certainty in many issues, which leads to the uneven application of these provisions in practice. In this regard, article 615 of the CPC of Ukraine needs legislative correction.

Keywords: secret investigative (search) actions; martial law; state of emergency; area of the antiterrorist operation.

Надійшла до редколегії 19.08.2017 р.